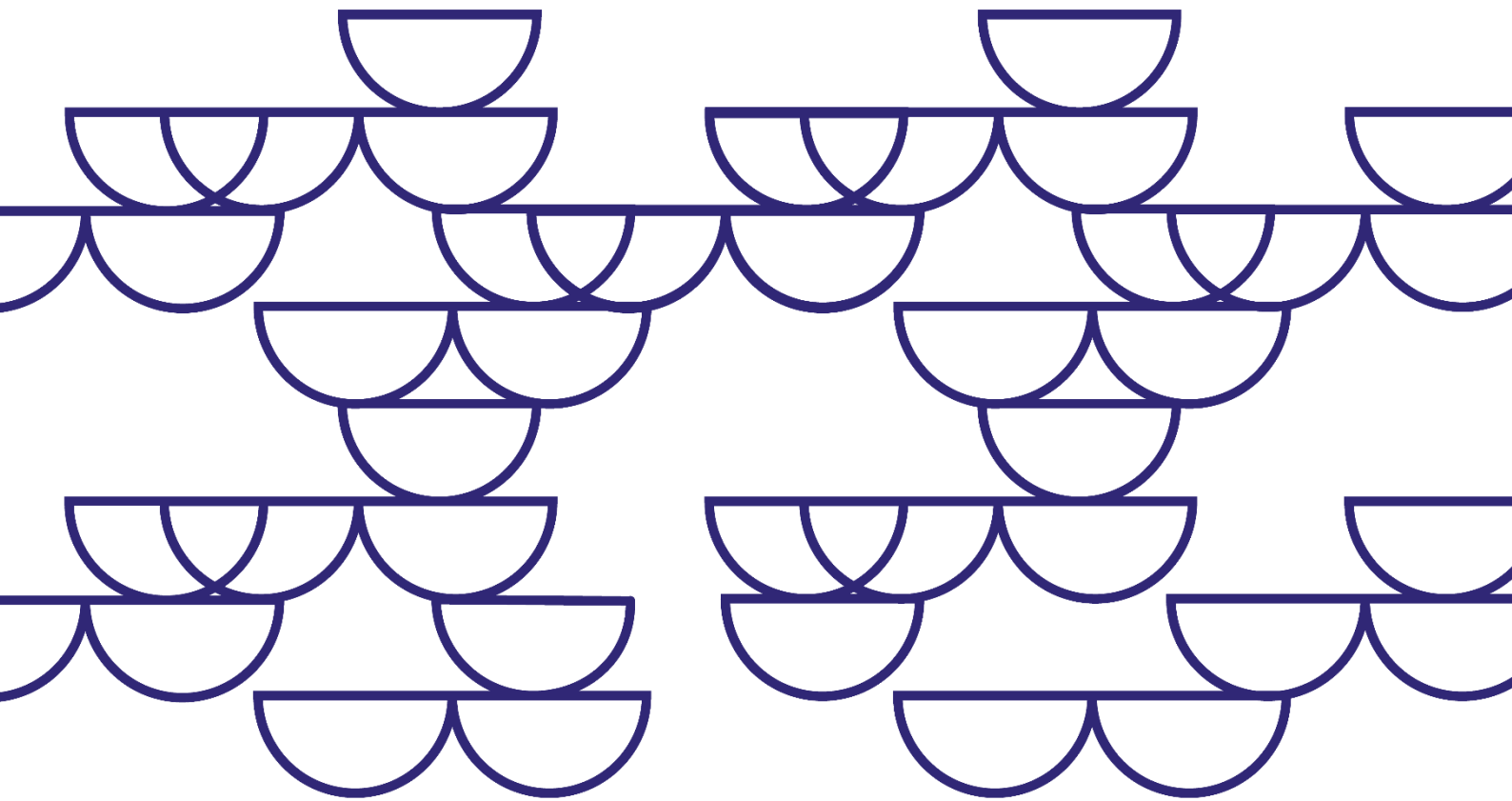

(Käännös)

PARAISTEN KAUPUNGIN VUODEN 2023 HYVINVOINTIRAPORTTI

Pargas
Parainen

Sisällys

Johdanto	3
Terveydenedistämistyö	4
TEAvisari	5
HYTE-kerroin	6
Ajankohtaiset hyvinvointiin vaikuttavat tapahtumat	6
Terveydenedistämistyö vuonna 2023	7
Hyvinvointi-indikaattorit	9
Väestö	9
Turvallisuus	10
Pakolaistoiminta	10
Lapset ja nuoret	10
Työikäiset	14
Ikäihmiset	14
Yhteenveto	16

Johdanto

Kuntalain mukaan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen on yksi kunnan tärkeimmistä tehtävistä. Hyvinvoiva ja toimintakykyinen kuntalainen on kunnalle tärkeä voimavara. Tästä syystä kunnan tulee kohdentaa hyvinvointia ja terveyttä edistäviä toimia ihmisten asuinympäristöön, liikenteeseen, varhaiskasvatukseen, kouluihin, työpaikoille, harrastuksiin jne. Terveyden edistäminen on samalla kunnan elinvoimaisuuden edistämistä.

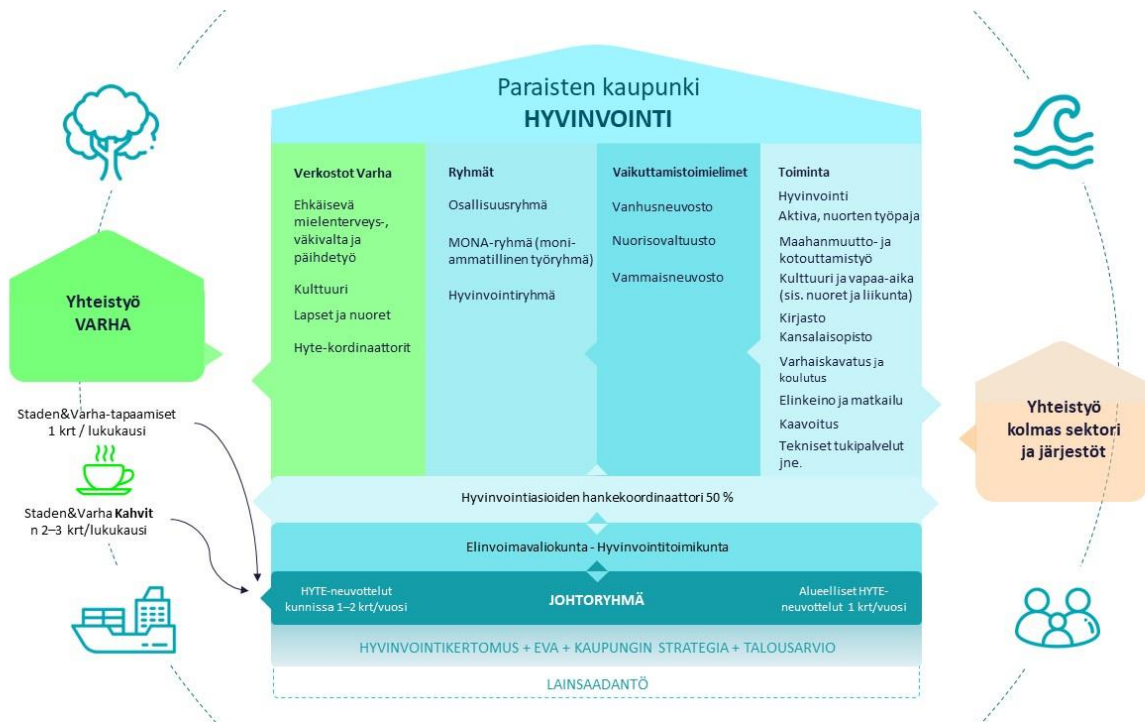
Hyvinvointi koostuu fyysisestä terveydestä ja toimintakyvystä, psyykkisestä hyvinvoinnista ja mielenterveydestä, sosiaalisista suhteista ja vuorovaikutuksesta, terveellisestä ja toimivasta asuin- ja elinympäristöstä, riittävästä toimeentulosta sekä pääsystä tarvittaviin palveluihin, kuten julkinen liikenne, sosiaali- ja terveyspalvelut sekä mielekkäät vapaa-ajanpalvelut.

Paraisten kaupungilla on [vuosille 2021–2025 laaja hyvinvointikertomus- ja suunnitelma](#), jossa nostetaan esiin terveydenedistämistyön taustatekijät, vahvuudet ja kehittämistarpeet. Suunnitelma sisältää painopistealueet, tavoitteet ja toimenpiteet, joista raportoidaan vuosittain kaupunginvaltuustolle. Tämä vuotuinen hyvinvointiraportti sisältää lyhyen arvion hyvinvoinnista vuonna 2023 sekä ehdotuksia esimerkiksi toimenpiteistä tai osa-alueista, jotka voidaan ottaa huomioon talousarviovuoden 2025 toiminnan suunnittelussa.

Hyvinvointikertomuksessa ja -raportissa hyvinvointia ja terveyttä kuvataan erilaisilla mittareilla, ns. hyvinvointi-indikaattoreilla.

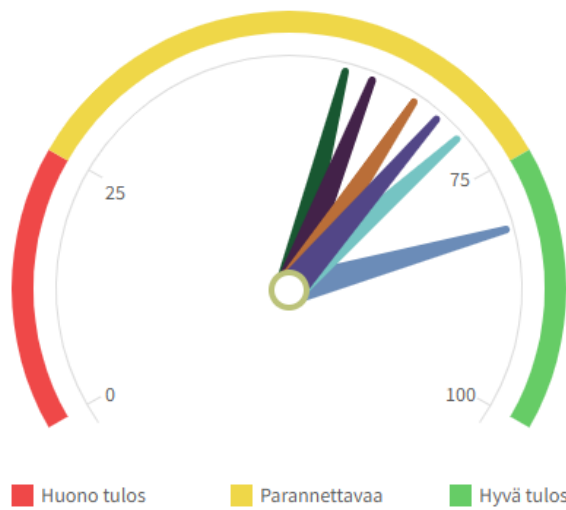
Terveydenedistämistyö

Kuvassa on kuvattu, millä tavalla terveydenedistämistyö Paraisten kaupungissa rakentuu sosiaali- ja terveydenhuollon siirryttyä hyvinvointialueelle. Hyvinvointityössä on tärkeää, että kaikki kaupungin toimialat tekevät yhteistyötä keskenään, ja yhtä tärkeää on kaupungin yhteistyö muiden toimijoiden, kuten kolmannen sektorin ja hyvinvointialueen kanssa.

Toinen tärkeä osa hyvinvointityötä on asukkaiden osallisuus eli toisin sanoen se, että asukkaat tulevat kuulluiksi ja että he saavat mahdollisuuden vaikuttaa eri asioihin. Paraisten kaupungissa on nuorisovaltuusto, vanhusneuvosto ja vammaisneuvosto. Näitä vaikuttamistoimielimiä on kuultava näitä eri ryhmiä koskevia erilaisia toimintoja suunniteltaessa, valmisteltaessa, toteutettaessa tai seurattaessa. Vuoden aikana vaikuttamistoimielinten roolia ja tehtäviä on selkeytetty sekä levitetty tietoa niiden olemassaolosta ja hyödyntämisestä. Tavoitteena on, että kaikilla vaikuttamistoimielimillä on aktiivinen rooli kaupungissa, ja osallisuussuunnitelma on parhaillaan työn alla.

TEAvisari

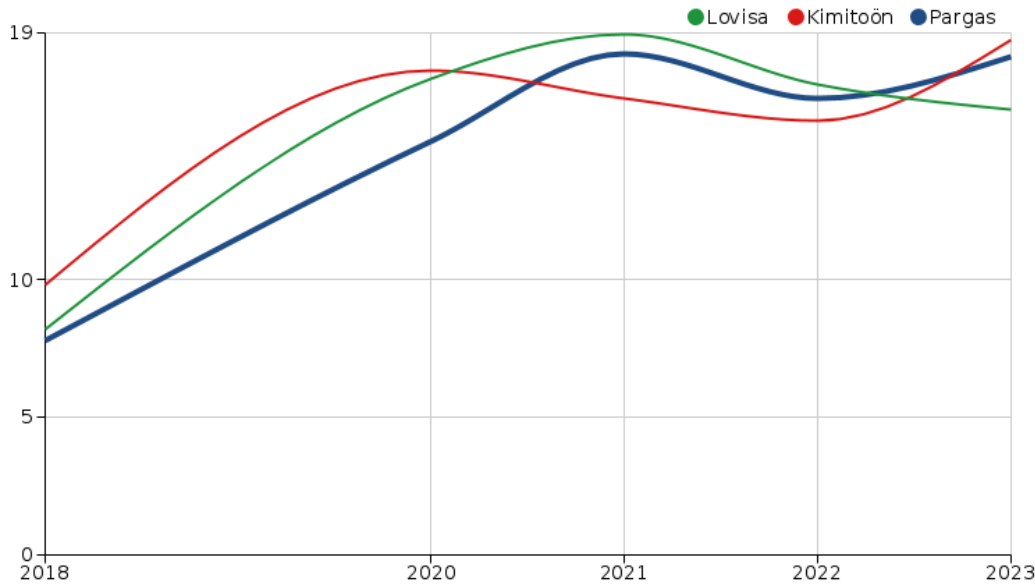
Aineisto päivitetty 12.03.2024

Pisteet	Parainen	Koko maa
Kaikki sektorit	64	70
Kuntajohto	81	83
Perusopetus	64	65
Lukiokoulutus	59	65
Ammatillinen koulutus	..	64
Liikunta	67	72
Perusterveydenhuolto	56	70
Kulttuuri	70	71

TEAvisari osoittaa kunnan terveydenedistämistyön suunnan eli kuvaa kunnan toimintaa asukkaidensa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Se pisteyttää kuntien panostukset liikuntaan, perusopetukseen, kulttuuriin ja kuntajohtoon. Paraisten tulos vuonna 2023 on hieman parempi kuin vuonna 2022, mutta hieman huonompi kuin koko maan tulos.

HYTE-kerroin

Kunnille on vuodesta 2023 alkaen otettu valtionosuuden lisäosana käyttöön ns. HYTE-kerroin asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä aktiivisesti edistävien kuntien palkitsemiseksi. HYTE-kerroin perustuu TEA-pisteisiin ja asukkaiden terveyteen. Paraisten HYTE-kerroin vuonna 2023 oli 18,1 euroa/asukas, kun se vuonna 2022 oli 16,6 euroa/asukas, joten olemme menossa oikeaan suuntaan.

(Sotkanet)

Ajankohtaiset hyvinvointiin vaikuttavat tapahtumat

Yksi vuoden 2023 suurista tapahtumista oli sote-uudistus, kun kaikki sosiaali- ja terveydenhuolto siirtyi hyvinvointialueelle 1.1.2023 alkaen. Kunnille se merkitsi suurta muutosta sekä oman roolin että hyvinvointialueen kanssa tehtävän yhteistyön osalta.

Näemme myös covid-19-pandemian (2020) vaikutuksia. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) asiantuntija-arviossa keväällä 2022 tuotiin esiin muun muassa seuraavaa:

- Psykkinen oireilu lisääntyi covid-19-pandemian aikana. Vaikutukset mielenterveyteen ovat olleet kaikkein negatiivisimmat nuorilla ja nuorilla aikuisilla. Ukrainan sodan suorat ja epäsuorat vaikutukset luovat lisähaasteita väestön psyykkiselle hyvinvoinnille.
- Covid-19-pandemia on pahentanut lähisuhdeväkivaltaa ja lisännyt väkivalta- ja häirintäkokemuksia. Lasten ja nuorten kokemukset väkivallasta ovat yleistyneet. Tytöt kertovat aiempaa useammin seksuaalisesta häirinnästä.
- Covid-19-pandemia vähensi ikääntyneiden liikkumista kodin ulkopuolella ja lisäsi yksinäisyyttä.
- Koululaisten psykkinen oireilu ja yksinäisyys lisääntyivät ja oppiminen vaikeutui.

Pandemian aikana muun muassa sosiaaliset kontaktit vähenivät eikä osaa epidemiaa edeltäneestä toiminnasta, kuten toimintaa tietyille kohdennetuille ryhmille, ole jatkettu.

Perheiden ongelmat ovat muuttuneet monitahoisemmiksi. Palvelut painottuvat yhä enemmän korjaavaan toimintaan, vaikka ennaltaehkäisevä toiminta on tarkoituksenmukaisempaa.

Myös 24.2.2022 alkanut Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan ja epävarma maailmantilanne herättävät huolta ja pelkoa lähiympäristössä ja ihmisissä itsessään, vaikka välitöntä uhkaa ei olekaan. Tilanne on tavalla tai toisella inhimillinen kriisi, joka vaikuttaa useimpiin ihmisiin.

Meidän on tartuttava tavoitteellisesti erityisesti pandemian ja levottoman maailmantilanteen aiheuttamiin haasteisiin, toisin sanoen lisättävä turvallisuuden tunnetta, ehkäistävä syrjäytymistä ja edistettävä psyykkistä hyvinvointia sekä liikkumista ja liikuntaa.

Terveystiedon edistäminen vuonna 2023

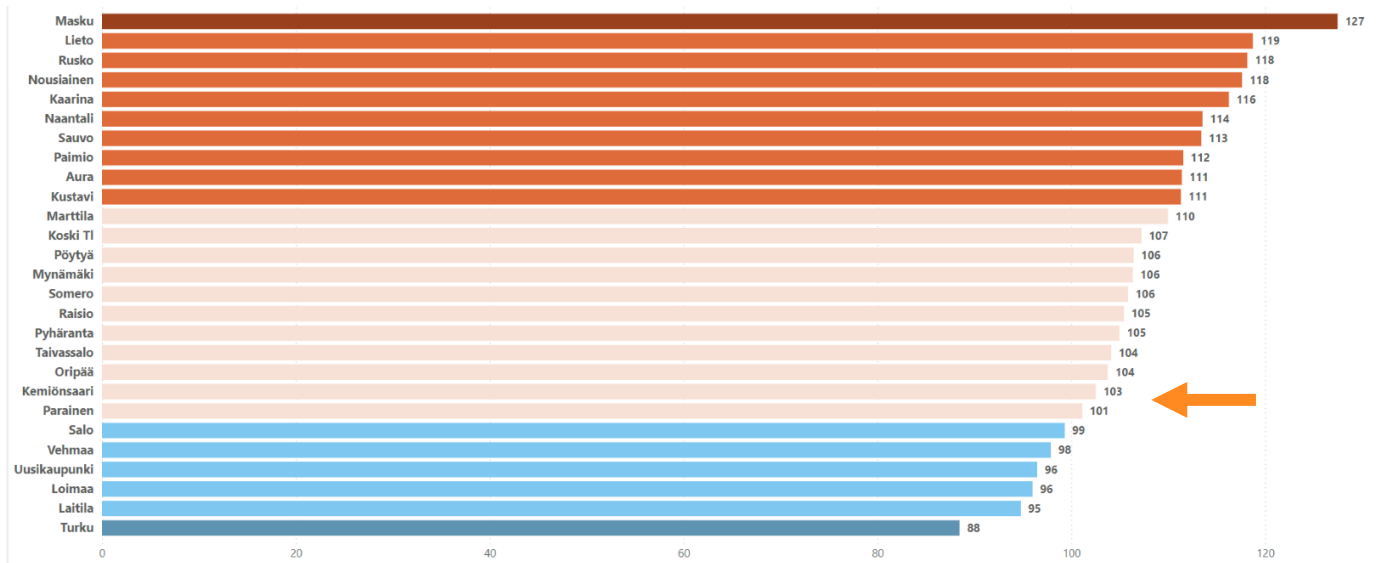
Alla on esitelty osa monipuolisesta toiminnasta tai toimenpiteistä, jotka on toteutettu vuoden aikana hyvinvointisuunnitelman mukaisesti tai jotka muulla tavoin tukevat erityisesti turvallisuutta, mielenterveyttä, yksinäisyyttä tai liikkumista ja liikuntaa.

Lapset, lapsiperheet ja nuoret	Työikäiset	Ikäihmiset
<ul style="list-style-type: none"> Perhelauantait kirjastossa mm. yhteisöllisyyden tukemiseksi. Harrastamisen Suomen mallia toteutetaan kaikissa kouluissa lasten ja nuorten harrastustoiminnan tukemiseksi. Panostukset koulujen pihoihin ja alueisiin, kuten frisbeegolfratoihin, liikkumiseen ja liikuntaan kannustamiseksi. Koulujen oppilasraadit, ruokaraadit ja ympäristöraadit. Kaikki esiopetuksen ja 5. luokan oppilaat ovat saaneet 	<ul style="list-style-type: none"> Liikuntaneuvonta riskiryhmään kuuluville aikuisille (yhdessä Varhan kanssa). 	<ul style="list-style-type: none"> Vanhusten asumisyksiköissä toteutettu kulttuuriohjelma, jossa lähtökohtana on ollut vanhusten osallistuminen. Kotipalvelua saaville vanhuksille on tarjottu ns. kulttuurikassia kolme kertaa vuoden aikana. Kassin sisältönä on ollut esimerkiksi erilaista kulttuuri- ja liikuntasisältöä, askarreltavaa ym. Voimaa vanhuuteen -hanke on käynnistetty ikääntyneiden liikkumisen ja liikunnan lisäämiseksi. Päiväkurssit työttömille,
	Kaikenikäiset	

<p>luontokouluopetusta.</p> <ul style="list-style-type: none">• Nuorisovaltuusto		<p>vanhempainvapaalla oleville ja eläkeläisille yhteistyössä muiden organisaatioiden kanssa.</p> <ul style="list-style-type: none">• Vanhusneuvosto
--	--	---

Hyvinvointi-indikaattorit

Hyvinvointi-indikaattori mittaa hyvinvointia laaja-alaisesti.

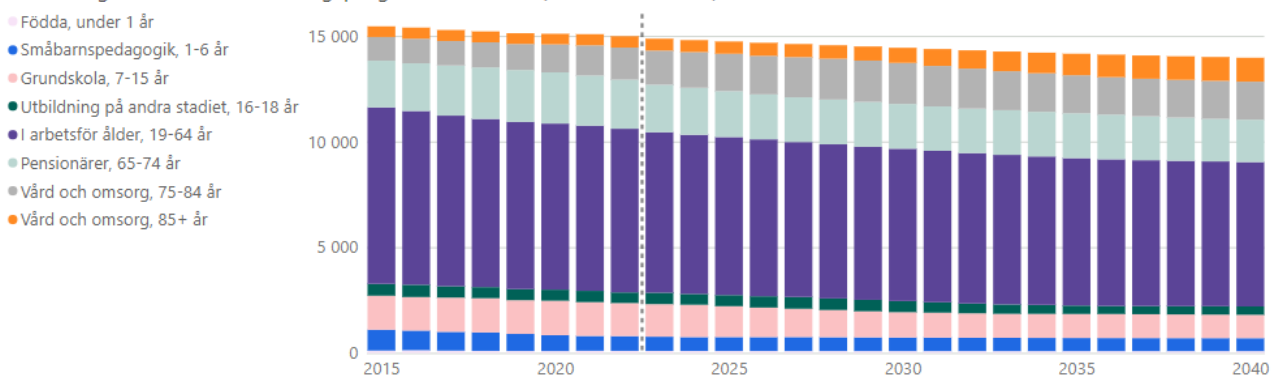

(Kuntaliitto 2022)

Kuvassa on havainnollistettu Varsinais-Suomen kuntien hyvinvointi-indikaattorit. Hyvinvointi-indikaattori on koonti-indikaattori, joka koostuu kolmesta osa-alueesta (elintaso, yhteisyyssuhteet ja itsensä toteuttaminen). Indikaattorissa on suhteutettu keskiarvovastauksia siten, että keskiarvo saa arvon 100 ja keskiarvoa huonommat tulokset alle 100 ja keskiarvoa paremmat tulokset suuremman arvon kuin 100. Paraisten arvo on 101 – sijoitus tässä rankingissa on toisin sanoen suhteellisen alhainen. Tätä taustaa vasten näyttää siltä, että paraislaiset voivat jonkin verran huonommin kuin useimpien muiden Varsinais-Suomen kuntien asukkaat.

Väestö

Befolkning 2015-2022, befolkningsprognos 2023-2040 (Statistikcentralen)

Paraisten kaupungissa on runsaat 15 000 asukasta, joista ruotsinkielisten osuus on 55 %, suomenkielisten osuus 42 % ja muunkielisten osuus noin 3 %. Väestönkehitys on ollut laskussa vuodesta 2013 alkaen. Ennusteen mukaan kaupungin ikärakenteessa 74 vuotta täyttäneiden osuus kasvaa, kun taas lasten ja 65–74-vuotiaiden osuus vähenee.

Turvallisuus

Turvallisuus on jatkuvassa muutoksessa. Tällä hetkellä turvallisuuden kokemusta voi heikentää epävarmuus Ukrainassa käynnissä olevien sotatoimien erilaisista vaikutuksista sekä maailmantilanne ylipäätään. Ylipäätään turvallisuuteen ja erityisesti arjen turvallisuuteen liittyvien teemojen katsotaan liittyvän terveyteen ja hyvinvointiin.

Pakolaistoiminta

Turvallisuuden kokemus edellyttää osallistavaa ja hyväksyvää yhteiskunnallista ilmapiiriä sekä ymmärrystä siitä, miten yhteiskunta toimii ja mitä yhteiskunnan jäseniltä odotetaan. Tämän edistämiseksi pakolaisyksikkö on muun muassa järjestänyt vastasaapuneille perheille ICDP-kursseja yhdessä Varhan kanssa, järjestänyt vastasaapuneille perheille toimintaa kolmannen sektorin kanssa, huolehtinut siitä, että kaikilla lapsilla on harrastus, auttanut nuoria löytämään kesätöitä, tehnyt yhteistyötä koulujen ja päiväkotien kanssa, pitänyt yhteiskuntaa käsitelleitä info- ja keskustelutilaisuuksia pakolaisperheiden kanssa sekä edistänyt aktiivisesti hyviä suhteita kaupungin asukkaisiin. Paraisilla oli vuonna 2023 yhteensä runsaat 70 pakolaisaseman saanutta henkilöä.

Lapset ja nuoret

Valittujen indikaattoreiden perusteella voidaan todeta sekä negatiivisia että positiivisia muutoksia. Suurin valonpilkahdus on se, että lasten ja nuorten kokema yksinäisyys on vähentynyt merkittävästi sen jälkeen, kun se saavutti korkeimman tasonsa vuonna 2021. Ammatillisten oppilaitosten opiskelijat muodostavat kuitenkin poikkeuksen kaavasta: heidän kokemansa yksinäisyys on lisääntynyt merkittävästi vuodesta 2021.

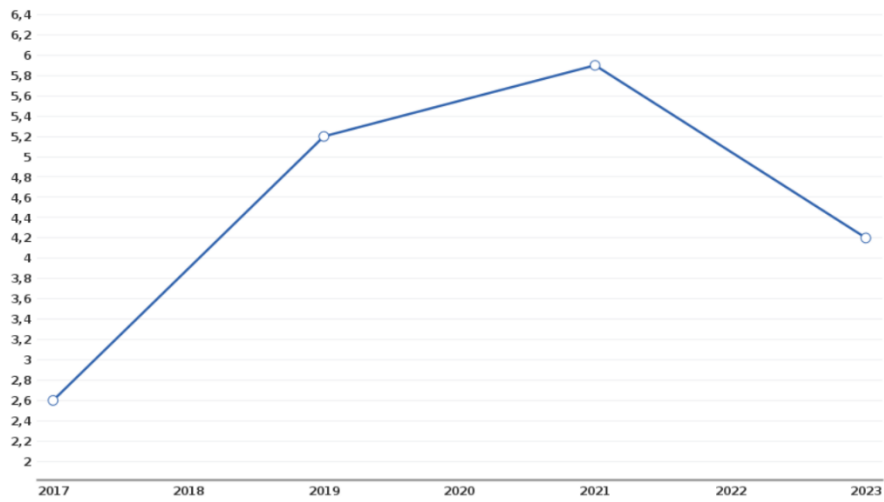
Huolestuttava trendi paraislaisten lasten ja nuorten keskuudessa on 8. ja 9. luokan oppilaiden päihteiden käytön lisääntyminen. Tosi humalassa olleiden yläkouluikäisten nuorten osuus on kasvanut vuodesta 2021. Vielä suurempi muutos on päivittäin tupakkatuotteita tai sähkösavukkeita käyttävien 8- ja 9-luokkalaisten nuorten osuudessa. Niiden käyttö on noussut pilviin silmiinpistävällä tavalla vuodesta 2021.

Kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta kokeneiden 8- ja 9-luokkalaisten nuorten osuus kasvoi voimakkaasti vuosina 2017–2018, mutta on pysynyt siitä lähtien suhteellisen tasaisena.

Vähintään kerran viikossa hengästyttävää liikuntaa harrastavien 8- ja 9-luokkalaisten nuorten osuus on vähentynyt vuodesta 2021.

Tuntee itsensä usein yksinäiseksi, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

info ind. 4816 Alue: Parainen Sukupuoli: Yhteensä

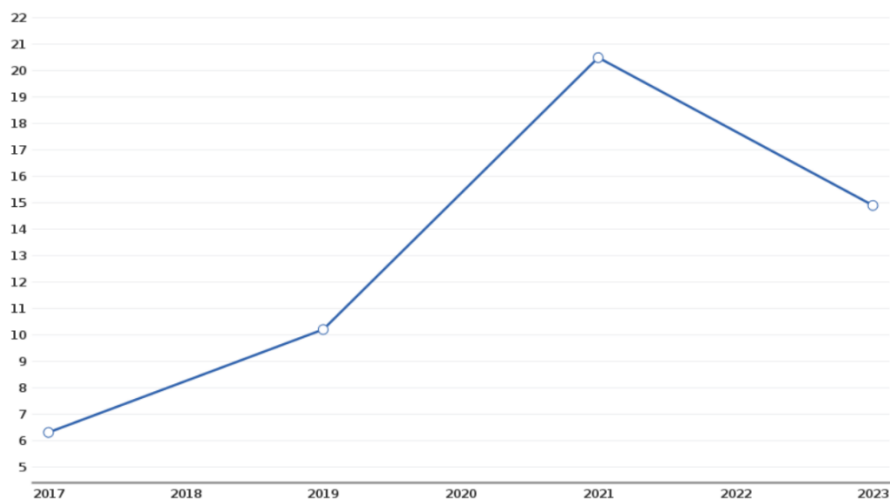
Tuntee itsensä yksinäiseksi, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

info ind. 4714 Alue: Parainen Sukupuoli: Yhteensä

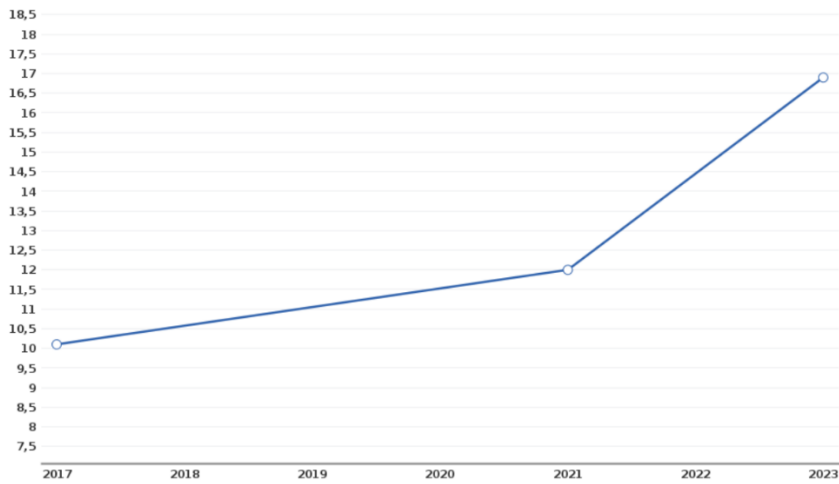
Tuntee itsensä yksinäiseksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

info ind. 4712 Alue: Parainen Sukupuoli: Yhteensä

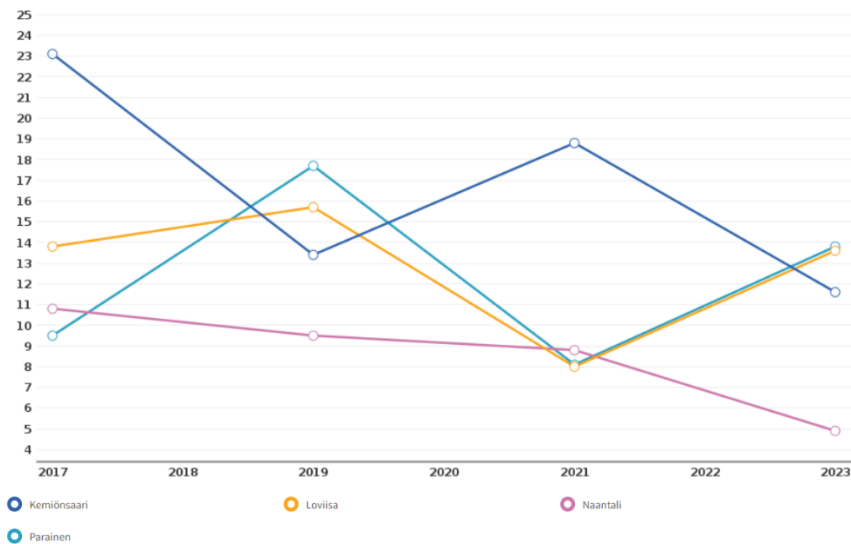
Tuntee itsensä yksinäiseksi, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

info ind. 4713 Alue: Parainen Sukupuoli: Yhteensä

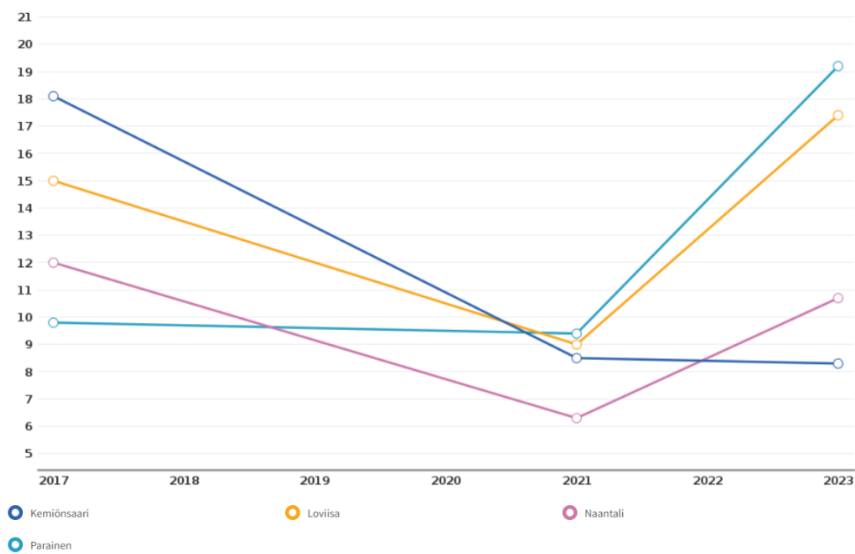
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

info ind. 289 Sukupuoli: Yhteensä

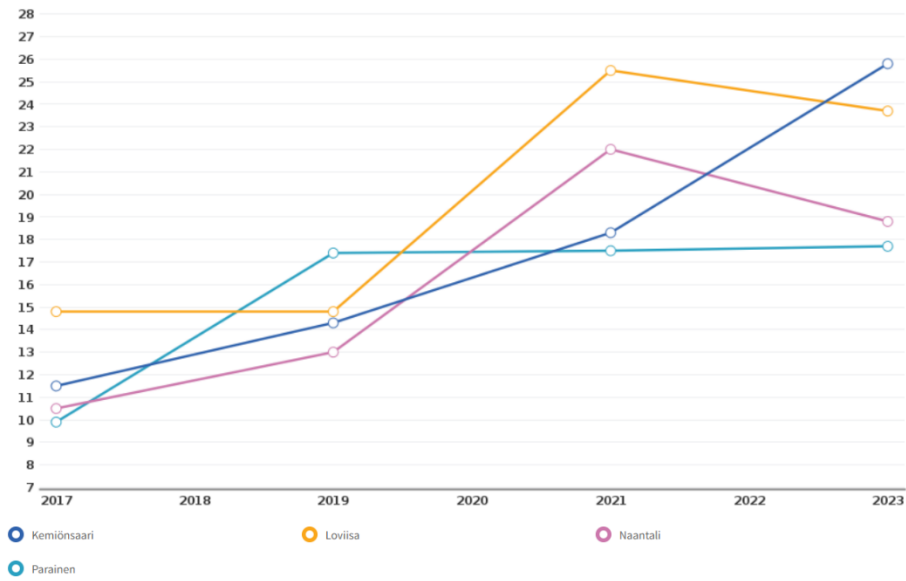
Käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

info ind. 4730 Sukupuoli: Yhteensä

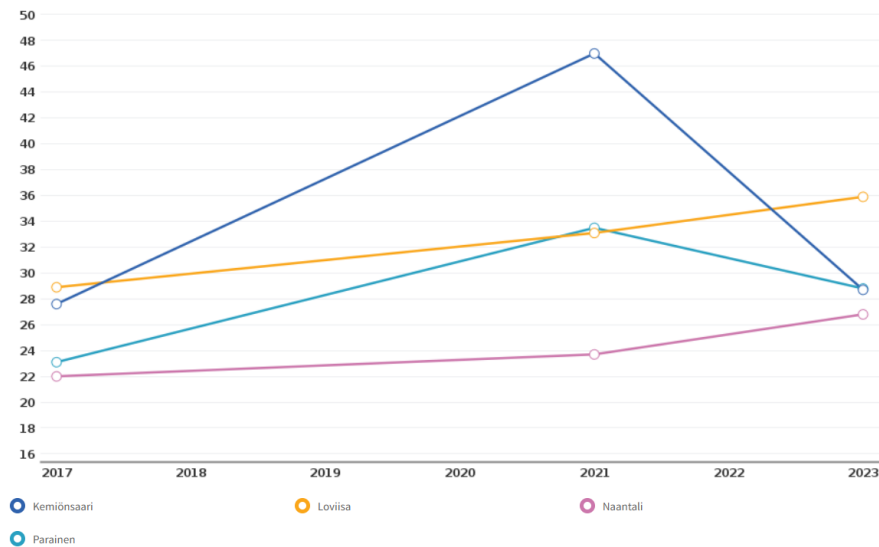
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista

info ind. 328 Sukupuoli: Yhteensä

Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

info ind. 3905 Sukupuoli: Yhteensä

(Sotkanet)

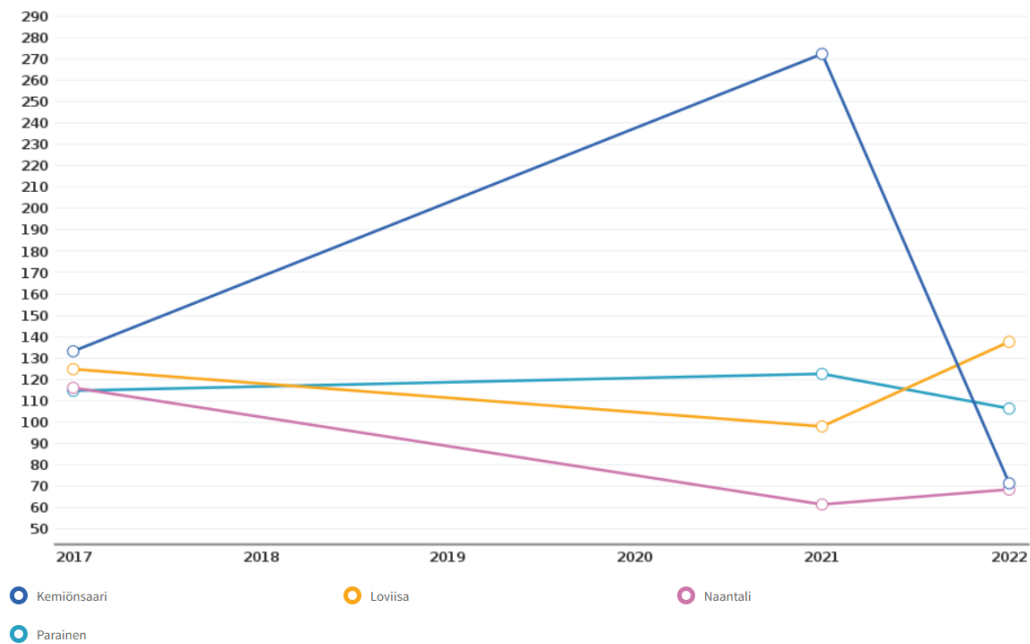
Yksinäisyyden tunne näyttää vähenevän kaikissa ryhmissä lukuun ottamatta ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoita.

Työikäiset

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvää hoitoa tarvinneiden työikäisten paraislaisten osuus on pienentynyt hieman vuoden 2021 jälkeen.

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot / 10 000 asukasta

info ind. 3958 Sukupuoli: Yhteensä

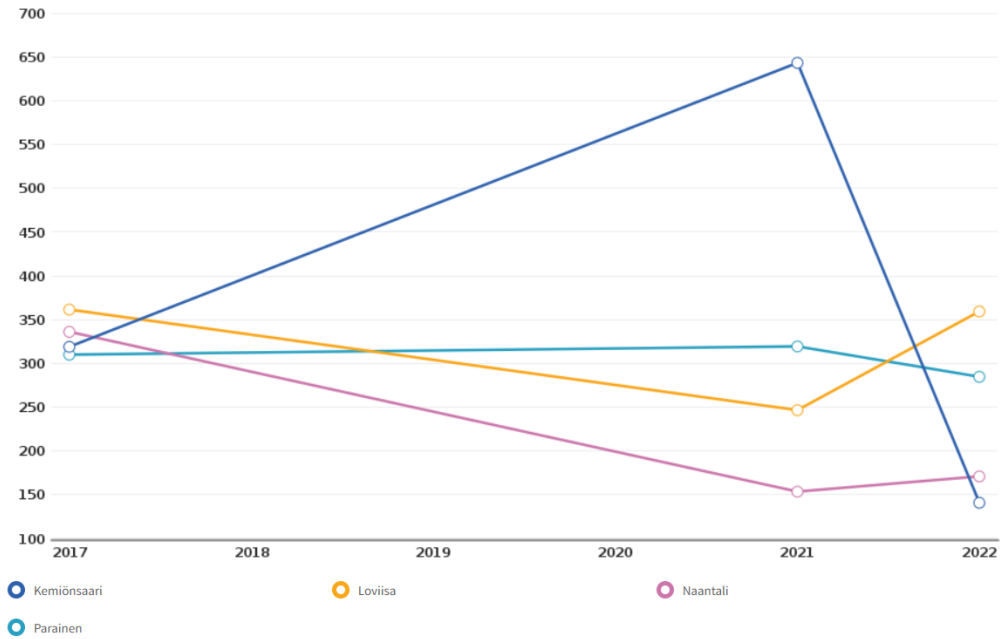
(Sotkanet)

Ikäihmiset

Myös kaatumisiin ja putoamisiin liittyvää hoitoa tarvinneiden ikääntyneiden eli 65 vuotta täyttäneiden osuus on pienentynyt hieman vuodesta 2021. Kotona asuvien 75–84-vuotiaiden osuus on pysynyt tarkastelujaksolla tasaisena.

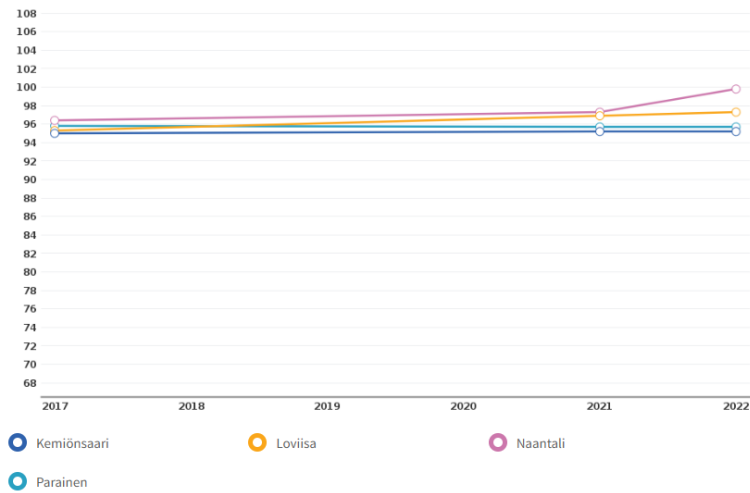
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajakset 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä

info ind. 3959 Sukupuoli: Yhteensä

Kotona asuvat 75 - 84-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

info ind. 1250 Sukupuoli: Yhteensä

(Sotkanet)

Yhteenveto

Ei ole liioiteltua sanoa, että kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden organisoinnissa ja koordinoinnissa on edessä suuria mullistuksia. Sote-uudistus on ollut tätä kirjoitettaessa voimassa vuoden ajan. Kuntien ja hyvinvointialueen yhteistyön muodot ja käytännöt etsivät vielä muotoaan. Varhalla on käytössään runsaasti tietoa, jota me kunnassa tarvitsisimme, jotta voisimme paremmin kartoittaa eri palvelujen tarvetta erityisesti ikääntyneille sekä ennaltaehkäisevässä mielenterveys-, väkivalta- ja päihdetyössä. Kaupungin roolia ja tehtäviä on tarkasteltava uudelleen. Myös henkilöstö-, aika- ja tilaresursseihin panostaminen on välttämätöntä.

Toinen laaja meihin vaikuttava kansallinen uudistus ovat lakisääteiset työllisyyspalvelut, jotka siirtyvät valtiolta kunnille 1.1.2025 alkaen. Nämä palvelut integroidaan kunnan nykyisiin palveluihin sekä yksilön työllistymisen edistämiseksi että kunnan elinvoiman kehittämiseksi. Erityisiä työllistymistä edistäviä palveluja suunnataan alle 30-vuotiaille nuorille, joilla ei ole työtä tai koulutusta. Tämä toteutetaan monialaisesti.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen tarkoittaa myös mahdollisten tulevien ongelmien tai yksilön hyvinvoinnin esteiden ehkäisemistä. Lapsuus ja nuoruus ovat erityisen tärkeä ajanjakso yksilön elämässä ajatellen terveellisten elintapojen muodostumista aikuisiällä. Tätä taustaa vasten jotkin ilmiöt paraislaisten nuorten keskuudessa ovat vähintäänkin huolestuttavia. Muun muassa valtakunnallisen Move-mittauksen tulokset viittaavat siihen, että nuorten kunto on heikkenemässä vuosi vuodelta. Koko maan tasolla viime vuosina havaittu Move-mittaustulosten heikkeneminen oli pysähtynyt. Paraislaisilla oppilailla viimeisimmän mittauksen tulokset olivat kuitenkin edelleen heikentyneet, erityisesti tyttöjen osalta. Poikien tulokset olivat suunnilleen samalla tasolla kuin edellisessä mittauksessa. Samaan aikaan hyvinvointi-indikaattoreista on nähtävissä, että hengästyttävää liikuntaa harrastavien yläkouluikäisten paraislaisten osuus vähenee. Tämän trendin muuttamiseksi tarvitaan erilaisia konkreettisia toimenpiteitä, kuten panostamista ”arkiliikuntaan” eli muun muassa siihen, että kouluun tai työpaikalle mahdollisuuksien mukaan käveltäisiin tai pyöräiltäisiin ja että perheet liikkuisivat yhdessä. Toimenpiteet voitaisiin koota kaikille ikäryhmille suunnattavaan liikkumis- ja liikuntasuunnitelmaan tai -strategiaan.

Toinen huolestuttava havaittavissa ollut trendi oli se, että päihteitä eli sekä alkoholia että tupakkatuotteita tai sähkösavukkeita säännöllisesti käyttävien yläkouluikäisten nuorten osuus on kasvanut. Koko maan tasolla on raportoitu sähkösavukkeiden käytön lisääntymisestä. Siitä on tullut nuorten keskuudessa trendi. Käytön lisääntymisen myötä myös paraislaisten oppilaiden on helpompi saada käsiinsä tuotteita, joita he eivät itse voi ostaa 18 vuoden ikärajan vuoksi. Päihteiden käytön vaaroista tarvitaan enemmän valistusta ja tietoisuuden lisäämistä. Esimerkiksi kodin ja koulun kanssa tehtävällä yhteistyöllä voisi olla tässä tärkeä rooli.

Yhtä tärkeitä kuin liikunta tai kohtuullinen päihteiden käyttö ovat merkitykselliset ihmissuhteet ja yhteisöllisyys. Tässä on nähtävissä positiivinen trendi. Koettu yksinäisyys on vähentynyt kaikissa ikäryhmissä ammattikoululaisia lukuun ottamatta. Jyrkkä kasvu vuoden 2021 tienoilla tapahtui hyvin todennäköisesti koronapandemian vanavedessä ja on nyt hieman palautunut. Yksinäisyyden torjunnan tulee jatkossakin olla yksi terveydenedistämistyön painopisteistä kaikissa ikäryhmissä.

On kuitenkin muistettava, että suuri osa paraislaisista voi hyvin. Useimmat ovat tyytyväisiä sekä elämäänsä että kotipaikkakuntaansa ja pitävät palveluja toimivina. Kaupungissa on aktiivista yhdistystoimintaa, joka houkuttelee ihmisiä kaikista ikäryhmistä. Lisäksi kaupunkimme upeine luontoineen ja mahdollisuuksineen on upea paikka asua.

Yhdessä luomme hyvinvoivan saaristokaupungin!